

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин жана Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин алдындагы Д 13.23.673 диссертациялык кеңешинин эксперти Чыманов Жеңишбек Арыповичтин 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн Абдухамидова Батмахан Абдуакимовнанын «Адабий окуу сабагында окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандыруунун илимий-методикалык негиздери» аттуу темадагы диссертациясына

КОРУТУНДУ

Эксперт Чыманов Жеңишбек Арыпович, п.и.д., профессор изденүүчү Абдухамидова Батмахан Абдуакимовнанын «Адабий окуу сабагында окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандыруунун илимий-методикалык негиздери» аттуу темадагы диссертациялык ишин карап чыгып, төмөндөгүдөй корутундуга келди:

1. Диссертациялык кеңешке диссертациялык иштерди коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши

Сунуш кылынган докторлук диссертация диссертациялык кеңештин профилине туура келет.

Иште адистигинин паспорту 13.00.02 – окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (кыргыз адабияты) адистигине толугу менен жооп берүүчү башталгыч мектептерде адабий окуу сабагын окутуунун методикасы изилденген.

2. Диссертациянын максаты катары башталгыч класстардагы адабий окуу сабагында көркөм чыгармаларды окутуу процессинде окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандыруунун методикасын теориялык жактан негиздөө, илимий жоболорду жана сунуштарды иштеп чыгуу, иштелип чыккан жыйынтыктардын натыйжалуулугун тажрыйба аркылуу текшерүү эсептелет.

Коюлган максат диссертацияда төмөндөгү **милдеттерди** аткаруу менен чечилген:

1. Адабий окуу сабагында окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандыруунун тарыхын жана азыркы абалын, ааламдашуу доорундагы функцияларын аныктоо.

2. Тема боюнча философиялык, педагогикалык, психологиялык эмгектерди методологиялык база катары үйрөнүү.

3. Теориялык-методологиялык изилдөөлөрдүн концепциясына ылайык «окуу», «окурмандык ишмердүүлүк» түшүнүгүнө толукталган аныктама берүү.

4. Адабий окуу предметинде окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандырып окутуунун талаптарын, педагогикалык шарттарын, принциптерин, методдорун, формаларын аныктоо.

5. Окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандыруунун методикасын иштеп чыгып, алардын оптималдуу варианттарын мектеп практикасына сунуштоо.

6. Сунушталган методикалык ыкмалардын, жолдордун, каражаттардын эффективдүүлүгүн педагогикалык тажрыйба аркылуу текшерүү.

Аныкталган максаттын өтөөсүнөн чыгууга коюлган милдеттер толук кызмат кылат. Милдеттердин аткарылышы максаттын толук ишке ашуусун камсыз кыла алат.

Диссертациянын изилдөө объектиси (жалпы билим берүүчү орто мектептердин башталгыч класстарындагы (II-IV класстар) «Адабий окуу» курсунда окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандыруу процесси) диссертациянын максаты менен милдеттерине ылайык келет.

Изилдөөдө колдонулган методдор (теориялык-методологиялык талдоо; байкоо, анализ жана синтез; китепканалык формулярларды үйрөнүү; окурмандык биографияларды анализдөө жана жалпылоо; окурмандык күндөлүктөрдү талдоо; педагогикалык эксперимент) ишке коюлган максат-милдеттерди ишке ашырууга ылайык тандалган жана алардын натыйжалары диссертацияда пайдаланылган.

Диссертациянын темасынын актуалдуулугу

Азыркы шартта кыргыз коомунда моралдык кризис болуп жаткандыгы, андан көтөрүлүп чыгуунун зарылдыгы, билим жана тарбия берүүнүн ролун көтөрүү, инсандын руханий адеп-ахлагын байытуу, ал үчүн ар түрдүү жанрдагы элдик оозеки жана көркөм адабий чыгармаларды окууга башталгыч мектептен баштап кызыктыруу, окурмандыгын калыптандыруу иш-аракеттеринин баа жеткис орду жана ролу бар экендиги талашсыз.

Башталгыч мектептерде, биринчи кезекте, окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн натыйжалуу уюштуруу, аларды көркөм адабият менен тааныштыруу, китеп окуу маданиятын үйрөтүү, окууга болгон кызыгуусун ойготуу аркылуу окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандыруу мугалимдин башкы милдети бойдон ар дайым күн тартибинде турат.

Адабий окуу сабагын окутуу багытында чет өлкөлүк жана ата-мекендик окумуштуулар, методистер, авторлук коллективдер тарабынан айрым эмгектер жазылгандыгына карабастан, мына ошол процессте окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн өнүктүрүү боюнча теманы ар тараптан ырааттуу жана докторлук диссертация формасында иштеп чыгуу жагы али кыргыз адабиятын окутуунун методикасы илиминде колго алынган эмес.

Пикир айтылып жаткан бул диссертациялык иш, жогоруда белгиленген жагдайлардан улам, башталгыч мектептердин адабий окуу сабагында окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандырууга арналгандыгы менен актуалдуу.

Диссертацияда коюлган милдеттердин ар бирин чечүүдө изденүүчү көптөгөн илимий-теориялык, методикалык эмгектерди максаттуу жана ыктуу пайдаланган. Натыйжада, иштин илимий-методикалык аппараты алгылыктуу негизделген.

Жогорудагы айтылгандардын негизинде изденүүчү тарабынан жүргүзүлгөн илимий изилдөө актуалдуу темага арналган, өз убагында иштелген жана башталгыч мектептердин мугалимдерине, адабий окуу сабагынын окуу-ченемдик документтерин түзүүчүлөргө, окуу китептеринин авторлоруна, изденүүчүлөргө арналган, толук бүткөн, практикалык мааниге ээ эмгек катары эсептөөгө болот.

3. Диссертациянын илимий натыйжалары

Иште төмөнкү жаңы илимий натыйжалар алынган жана алар кыргыз адабиятын окутуунун теориясы жана методикасы адистигин өнүктүрүү үчүн чоң мааниге ээ болот:

1-натыйжа: башталгыч класстардын окуучуларынын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандыруунун шарттары туура аткарылып, окуучунун окууга болгон кызыгуусун, шыгын актуалдаштыруу жана түзүмдөштүрүү үчүн мугалимдерге окуу процессиндеги оң жыйынтык берүүнүн жол-жоболорунун иштеп чыгып сунушталгандыгы;

2-натыйжа катары «окурмандык кызыгуу», «окурмандык ишмердүүлүк» түшүнүктөрү окуучунун руханий кызыгуусу экендиги, алардын түзүмү жана спецификалык бөтөнчөлүктөрү туура табылса гана бул ишмердүүлүк натыйжалуу болот деген жобонун илимий-теориялык, илимий-педагогикалык жактан ачылып берилгендиги;

3-натыйжа: окуу-тарбия процессинин конкреттүү шарттарындагы окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандырууга жана өнүктүрүүгө оптималдуу жана комплекстүү мамиле кылуунун технологияларын аныктоо – максатка жетүүнүн жолу болуп эсептелет деген жобонун педагогикалык экспериментте далилдениши;

4-натыйжа: адабий окуу сабагында окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн өнүктүрүп окутуу аркылуу окуучуларды жалпы, предметтик, социалдык-маданий компетенттүүлүктөргө жеткирүүнүн педагогикалык-методикалык базасынын түптөлгөндүгү.

4. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү

Докторлук диссертацияда алынган илимий натыйжалар төмөнкү эмгектерде чагылдырылган:

Окуу-ченемдик документтер

1. Башталгыч класстардагы кыргыз тили жана окуу боюнча предметтик стандарт [Текст] / А.Токтомаматов, Б.Абдухамидова, Н.Баимбетова. – Бишкек. – 2017. – 37 б. http://kao.kg/wp-content/uploads/2020/03/1-4_кырг.pdf

2. Башталгыч класстардын программасы. Класстан тышкаркы окуу [Текст] / С.Рысбаев, Б.Абдухамидова, К.Ибраимова. – Бишкек. – 2018. – 18-25-бб. <http://kao.kg/wp-content/uploads/2020/09/Начальный-класс-2018.pdf>

3. Башталгыч класстардагы окууга коюлуучу базалык талаптар [Текст] / А.Токтомаматов, Б.Абдухамидова, Н.Баимбетова. – Бишкек. – 2014. – 24 б.

Окуу китептери

4. **Абдуллаева, К.** Эне тили жана окуу китеби. Жалпы билим берүүчү мектептеринин 1-класстары үчүн окуу китеби [Текст] / К.Абдуллаева, С.Рысбаев, Б.Абдухамидова, А.Юнусалиева. – Ташкент: Ozbekston. – 2008. – 120 б.

5. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу. Кыргыз орто мектептеринин 2-классы үчүн окуу китеби [Текст] / Б.Абдухамидова, С.Рысбаев, К.Ибраимова. – Б.: Принт-Экспресс, 2013. (– Б.: Принтэкспресс, 2018-2020, – Б.: Глобал-принт, 2021). – 184 б. https://st-0.akipress.org/st_bilimlib/6/09e4dc830c6ac1ff3492794187c303295f0ae11.pdf

6. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу. Кыргыз орто мектептеринин 3-классы үчүн окуу китеби [Текст] / Б.Абдухамидова, С.Рысбаев, К.Ибраимова. – Б.: Полиграфбумресурсы, 2014. (– Б.: Принтэкспресс, 2018-2020. – Б.: Глобал-принт, 2021). – 184 б. <https://www.kitep.edu.gov.kg/ru/view/416>

7. **Рысбаев, С.К.** Адабий окуу. Кыргыз орто мектептеринин 4-классы үчүн окуу китеби [Текст] / С.Рысбаев, К.Ибраимова, Б.Абдухамидова. – Б.: Принтэкспресс, 2015. (– Б.: Принтэкспресс, 2018-2020, – Б.: Глобал-принт, 2021). – 168 б. <https://bilim.akipress.org/lib/book:149/s-rysbaev-k-ibraimova-b-abduhamidova-adabij-okuu-4-klass-2015/>

8. **Муратов, А.Ж.** Кыргыз адабияты. 6-класс. Жалпы билим берүүчү орто мектептер үчүн окуу китеби [Текст] / А.Муратов, К.Акматов, Б.Абдухамидова. – Б.: «Билим-компьютер», Printed By: Pitambra Books Pvt.Ltd. B-95, Industrial Area, Vijoli, Jhansi (U.P.) – INDIA, 2018. – 224 б.

9. **Муратов, А.Ж.** Кыргыз адабияты. 6-класс. Жалпы билим берүүчү мектептер үчүн окуу китеби [Текст] / А.Муратов, К.Акматов, Б.Абдухамидова. – Б.: ST.art Ltd, 2019. – 224 б.

Окуу хрестоматиялары

10. **Рысбаев, С.К.** Дил азык. Кыргыз мектептеринин 1-класстары үчүн хрестоматия [Текст] / С.Рысбаев, Б.Абдухамидова, С.Дуулатова. – Б.: Continent Print, 2009. (– Б.: Принтэкспресс, 2012-2018, – Б.: Глобал-принт, 2019-2022). – 112 б.

11. **Абдухамидова, Б.А.** Дил азык. Кыргыз мектептеринин 2-класстары үчүн хрестоматия. [Текст] / Б.Абдухамидова, С.Рысбаев, С.Дуулатова. – Б.: Continent Print, 2009. (– Б.: Принтэкспресс, 2012-2018, – Б.: Глобал-принт, 2019-2022). – 112 б.

12. **Абдухамидова, Б.А.** Дил азык. Кыргыз мектептеринин 3-класстары үчүн хрестоматия [Текст] / Б.Абдухамидова, С.Рысбаев,

С.Дуулатова. – Б.: Continent Print, 2009. (– Б.: Принтэкспресс, 2012-2018, – Б.: Глобал-принт, 2019-2022). – 136 б.

13. **Абдухамидова, Б.А.** Дил азык. Кыргыз мектептеринин 4-класстары үчүн хрестоматия [Текст] / Б.А.Абдухамидова, С.Рысбаев, С.Дуулатова. – Б.: Continent Print, 2009. (– Б.: Принтэкспресс, 2012-2018, – Б.: Глобал-принт, 2019-2022). – 136 б.

Методикалык колдонмолор жана жумушчу дептерлер

14. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу китебине карата усулдук колдонмо. 2-класс [Текст] / Б.А.Абдухамидова, К.Ибраимова, С.К.Рысбаев. – Б.: Полиграфбумресурсы. 2013. – 80 б.

15. **Абдухамидова, Б.А.** 3-класста адабий окуу предметин окутууга карата мугалимдер үчүн методикалык колдонмо [Текст] / Б.А.Абдухамидова, К.Ибраимова, С.К.Рысбаев. – Б.: Полиграфбумресурсы. 2014. – 136 б.

16. **Ибраимова, К.** Адабий окуу. 4-класс. Мугалимдер үчүн методикалык колдонмо [Текст] / К.Ибраимова, С.К.Рысбаев, Б.А.Абдухамидова. – Б.: Аркус. 2015. – 152 б.

17. **Муратов А.Ж.** Кыргыз адабияты. 6-класс. Мугалимдер үчүн колдонмо [Текст] / А.Муратов, К.Акматов, Б.Абдухамидова. – Б. «Билим-компьютер», Printed By: Pitambra Books Pvt.Ltd. B-95, Industrial Area, Vijoli, Jhansi (U.P.) – INDIA 2018. – 80 б.

18. **Рысбаев, С.К.** Окуп-үйрөнүүдөн күтүлүүчү натыйжалар. Адабий окуу, 1-4-класстар үчүн [Текст] / С.Рысбаев, Б.Абдухамидова, – Б.: ЮСАИД, «Сапаттуу билим» долбоору, 2012. – 96 б.

19. **Абдухамидова, Б.А.** Жылдын мыкты мугалимдери жана мыкты сабактар [Текст] / Б.Абдухамидова, С.Абдухамидова. – Б.: Гүлчынар, 2013, – 160 б.

20. **Абдухамидова, Б.А.** Билим жолундагы өмүр. Элеттик алдыңкы мугалимдин иш тажрыйбасы [Текст] / Б.Абдухамидова. – Б.: Гүлчынар, 2013 – 232 б.

21. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу. Жумушчу дептер. 2-класс. 1-бөлүк [Текст] / Б.Абдухамидова. – Б.: Глобал Принт, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024. – 72 б.

22. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу. Жумушчу дептер. 2-класс. 2-бөлүк [Текст] / Б.Абдухамидова. – Б.: Глобал Принт, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024. – 72 б.

23. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу. Жумушчу дептер. 3-класс. 1-бөлүк [Текст] / Б.Абдухамидова. – Б.: Глобал Принт, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024. – 72 б.

24. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу. Жумушчу дептер. 3-класс. 2-бөлүк [Текст] / Б.Абдухамидова. – Б.: Глобал Принт, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024. – 72 б.

25. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу. Жумушчу дептер. 4-класс. 1-бөлүк [Текст] / Б.Абдухамидова. – Б.: Глобал Принт, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024. – 72 б.

26. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу. Жумушчу дептер. 4-класс. 2-бөлүк [Текст] / Б.Абдухамидова. – Б.: Глобал Принт, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024. – 72 б.

Илимий-методикалык макалалар

27. **Абдухамидова, Б.А.** Башталгыч класстарда «Адабий окуу» сабагында окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүнө коюлуучу дидактикалык талаптар [Текст] / Б.А.Абдухамидова // КББАнын Кабарлары. – 2011. №2 (18). – 76-80-бб.

28. **Абдухамидова, Б.А.** Окурмандык ишмердүүлүктү өркүндөтүү аркылуу окуучулардын адабий-маданий компетенттүүлүктөрүн калыптандыруу [Текст] / Б.А.Абдухамидова // КББАнын Кабарлары. – 2011. №2 (18). – 80-83-бб.

29. **Абдухамидова, Б.А.** Башталгыч класстардын окуучуларынын адабий окуу сабагында окуу ылдамдыгын байкоо [Текст] / Б.А.Абдухамидова // ОшМУнун Жарчысы. – 2011. - №4. – 101-104-бб.

30. **Абдухамидова, Б.А.** Окуу китептеги сүрөттөр менен иштөө аркылуу окуучулардын сөзүн өстүрүүнүн жолдору [Текст] / Б.А.Абдухамидова // И.Арабаева атындагы КМУнун Жарчысы. – 2012. - №1 (2012). – 247-249-бб.

31. **Абдухамидова, Б.А.** Дил баян – окуучунун адабий-чыгармачыл ишмердигинин негизги продуктысы [Текст] / Б.А.Абдухамидова // КББАнын Кабарлары. – 2013. - №3. – 35-38-бб.

32. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу сабагын натыйжалуу окутуу үчүн колдонулуучу айрым методдор [Текст] / Б.А.Абдухамидова // И.Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы, (Атайын чыгарылыш) Серия: Педагогикалык илимдер. – 2013. – 43-46-бб.

33. **Абдухамидова, Б.А.** 2-класстар үчүн жазылган «Адабий окуу» китебинин мазмуну, андагы айрым негизги талаптар тууралуу [Текст] / Б.А.Абдухамидова // И.Арабаев ат. КМУнун Жарчысы (Атайын чыгарылыш), Серия: Педагогикалык илимдер. – 2013. – 212-215-бб.

34. **Абдухамидова, Б.А.** Адабият сабагында окуучулардын окурмандык ишмердүүлүктөрүн баалоо [Текст] / Б.А.Абдухамидова // КББАнын Кабарлары. – 2013. - №4 (28). – 16-20-бб.

35. **Рысбаев, С.К.** Кыргыз элинин накыл кептери – жаш муундардын рухий саламаттыгын калыптандыруудагы маанилүү каражаты [Текст] / С.К.Рысбаев, Б.А.Абдухамидова // КББАнын Кабарлары. – 2014. - №2 (30). – 159-162-бб.

36. **Абдухамидова, Б.А.** Окуучунун адабий билимин жана кеп маданиятын өстүрүү максатында жазуу иштерин жүргүзүүнүн жолдору [Текст] / Б.А.Абдухамидова // КББАнын Кабарлары. – 2014. - №4 (32). – 69-72-бб.

37. **Абдухамидова, Б.А.** Көркөм адабият – баланын жан азыгы [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Известия ВУЗов. – 2014. - №7. – 136-138-бб.

38. **Рысбаев, С.К.** Кыргыз балдарынын окурмандык көндүмдөрүн өркүндөтүү маселелери [Текст] / С.К.Рысбаев, Б.А.Абдухамидова // Вестник Казахской НПУ им. Абая. Алматы. – 2014. - №3 (40). – 45-48-бб.

39. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу сабагында башталгыч класстардын окуучуларынын сөз байлыгын өстүрүүнүн жолдору [Текст] / Б.А.Абдухамидова // КББАнын Кабарлары. Атайын чыгарылыш. – 2015. - №3 (35). – 194-198-бб.

40. **Абдухамидова, Б.А.** Көркөм чыгармаларды окутуп-үйрөтүү аркылуу окуучулардын сөз байлыгын өстүрүүнүн жолдору [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. – 2015. - №5. – 189-192-бб.

41. **Абдухамидова, Б.А.** Окуучулардын окуу ишмердүүлүгүнө коюлуучу дидактикалык талаптар (адабий окуу сабагынын мисалында) [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Известия ВУЗов Кыргызстана. – 2015. - №7. – 210-212-бб.

42. **Абдухамидова, Б.А.** Көркөм текст менен иштөөнүн жолдору Көркөм текст менен иштөөнүн жолдору [Текст] / Б.А.Абдухамидова // КББАнын Кабарлары. – 2016. - №4 – 66-71-бб.

43. **Абдухамидова, Б.А.** Интерактивдүү методдорду колдонуунун педагогикалык шарттары (кыргыз адабиятынын мисалында) [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Вестник «ALATOO ACADEM STUDIES». – 2017. - №1. – 248-254-бб.

44. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу сабагында окуучулардын сөз байлыгын өстүрүүгө карата көнүгүүлөр топтому жана алар менен иштөө жолдору [Текст] / Б.А.Абдухамидова // И.Арабаев атындагы КМУнун Кабарлары (Атайын чыгарылыш). – 2017. - №1. 2-бөлүк. – 142-146-бб.

45. **Абдухамидова, Б.А.** Башталгыч класстардын окуучуларынын сөз байлыгын өстүрүү [Текст] / Б.А.Абдухамидова // КББАнын Кабарлары. – 2018. - №1 (44) – 62-67-бб.

46. **Абдухамидова, Б.А.** Окурмандык ишмердүүлүктү калыптандырууда кеп өстүрүү көнүгүүлөрүнүн ролу [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Вестник «ALATOO ACADEM STUDIES». – 2020. - №4. –18-24-бб.

47. **Абдухамидова, Б.А.** Аң-сезимдүү жана шар окуу – окуучунун теманын мазмунун натыйжалуу өздөштүрүүсүнүн ачкычы [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Кыргыз билим берүү академиясынын кабарлары. – 2020 - №1 (50). – 148-151-бб.

48. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу курсунда окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн жакшыртуунун талаптары жана педагогикалык шарттары [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Вестник «ALATOO ACADEM STUDIES». – 2022. - №4. –11-18-бб.

49. **Абдухамидова, Б.А.** Башталгыч класстарда окуу ишмердүүлүгүн жүргүзүүнүн талаптары, педагогикалык шарттары жана окурмандык кызыгууларын өркүндөтүү ишмердүүлүгүн жүргүзүүнүн принциптери

[Текст] / Б.А.Абдухамидова // И.Арабаев атындагы КМУнун Кабарлары. – 2022. - №4. –177-184-бб.

50. **Абдухамидова, Б.А.** “Окуу”, “окурмандык ишмердүүлүк” түшүнүктөрүнүн теориялык концепциялары жана окурмандык ишмердүүлүктүн этаптары [Текст] / Б.А.Абдухамидова // ЖАМУнун Жарчысы. – 2023. - №1. –24-29-бб.

51. **Абдухамидова, Б.А.** Адабий окуу сабагынын жана анда окурманды тарбиялоо проблемасынын ааламдашуу доорундагы функциялары [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Вестник «ALATOO ACADEM STUDIES». – 2023. - №2. –11-19-бб.

52. **Абдухамидова, Б.А.** Окурмандык кызыгуулар проблемасынын педагогика жана психология илимдеринде изилдениши [Текст] / Б.А.Абдухамидова // Вестник «ALATOO ACADEM STUDIES». – 2023. - №4. –11-19-бб.

53. **Abduhamidova, B.A.** Requirements for The Development Of Educational Activities in Primary School, Pedagogical Conditions And Principles Of Activities To Improve The Interests Of Readers [Текст] / B.A. Abduhamidova // European journal of military studies/ – 2023.

Диссертациянын материалдары төмөнкү документтерде, материалдарда жана шилтемелерде колдонулган:

1. Предметтик стандарттарды иштеп чыгууда;
2. Окуу программаларын түзүүдө;
3. Окуу китептерин жазууда;
4. Окуу-методикалык колдонмолорду, жумушчу дептерлерди иштеп чыгууда;
5. КР ЖАКтын талабына ылайык илимий-педагогикалык басылмаларда чагылдырылган;
6. Илимий-практикалык конференцияларда баяндамалар жасалган;
7. Педагогикалык эксперименттерде текшерилген.

Диссертациянын материалдары, корутундулары жана практикалык сунуштары башталгыч мектептерде адабий окуу сабагын окутууда окуучулардын окурмандык ишмердүүлүктөрүн калыптандыруунун бир катар теориялык жана практикалык маселелерин чечүүгө керектуу маалыматтарды бере алат. Айрыкча, башталгыч класстардын окуучуларынын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандырууга карата алгылыктуу жана натыйжалуу окутуунун формаларын, каражаттарын жана методдорун өркүндөтүүгө берген практикалык сунуштары өгөчө маанилүү.

5. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши

Автореферат толугу менен диссертациялык мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максат жана милдеттерине дал келет.

6. Айрым мүчүлүштүктөр:

1. Иштин “Киришүү” бөлүмүндө коргоого коюлуучу негизги жоболор

жалпылаштырылып берилип калган. Аларды конкреттештирүү зарыл.

2. Жалпы корутундудан кийин практикалык сунуштарды дагы толуктоо зарылдай.

3. Колдонулган адабияттардын айрымдарынын канча беттен турары көрсөтүлбөй калган. Ошолорду тактап жазуу коюу керек.

4. Иштеги айрым орфографиялык, пунктуациялык мүчүлүштүктөр оңдолушу керек.

Жетектөөчү уюмду, расмий оппоненттерди дайындоо жөнүндө сунуштун негиздүүлүгү

Диссертациялык кеңештин эксперттик комиссиясы жетектөөчү мекеме катары А.Мырсабеков атындагы Ош мамлекеттик педагогикалык университетинин башталгыч, мектепке чейинки билим берүүнүн теориясы жана усулу, кыргыз тили жана адабияты кафедраларын сунуштайт. Аталган кафедраларда сунушталган илимдин тармагы боюнча илимдин докторлору, кандидаттары ж.б. адистер эмгектенет.

Эксперттик комиссия расмий оппоненттер катары төмөнкү адистерди сунуш кылат:

Биринчи расмий оппонент катары адабиятты окутуунун теориясы менен практикасы боюнча адис педагогика илимдеринин доктору, профессор С.Т. Батаканованы сунуш кылат (13.00.02). К.И. Скрыбин атындагы Кыргыз улуттук агрардык университетинин Мамлекеттик тил жана тарбия иштери боюнча проректору. Анын эмгектери:

1. Мектепте көркөм чыгармаларды талдоонун илимий-педагогикалык негиздери: Монография. –Б.: Кут Бер, 2010. – 286 б.

2. Драмалык чыгармаларды окутуунун технологиясы: Монография. -Б.: Кут бер, 2013. – 296 б.

3. Адабиятты окутуунун усулдары менен ыкмалары: Окуу-методикалык колдонмо. –Б.: Кут бер, 2013. – 53 б.

4. Көркөм чыгармаларды талдоого окуучулардын кабыл алуусун даярдоо: Окуу-методикалык колдонмо. -Б.: Кут бер, 2014. -32б.

5. Көркөм чыгармаларды окутуунун методикасы: Монография. -Б.: Кут бер, 2014. -415 б.

6. Окутуунун салттуу методдору жана инновациялык технологиялары: Окуу курал. -Б.: Кут бер, 2021. -60 б.

7. Окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы: КР Жогорку аттестациялык комиссиясынын Бюллетени, №2, Sprint, 2022, 62-66-бб.

8. Эпикалык чыгармаларды окутуунун технологиялары: Окуу курал. -Б.: Кут бер, 2022. -40 б.

9. Жаштарды руханий-адеп-ахлактыкка тарбиялоодо Каныкейдин образынын мааниси: Alatoo Academic studies. -Б.: 2022. - №3. С.243-252. Кыргыз адабиятын окутуунун методикасы. Окуу курал. -Б.: ББЖИМ, 2023, - 462 б.

Экинчи расмий оппонент катары адабиятты окутуунун теориясы менен практикасы боюнча адис педагогика илимдеринин доктору, профессор С.С.Сакиеваны сунуш кылат (13.00.02). Б. Осмонов атындагы Жалал-Абад мамлекеттик университетинин педагогика, психология жана окутуунун технологиялары кафедрасынын профессору. Анын эмгектери:

1. Башталгыч мектепте адабий окууга үйрөтүүнүн методикасы: теориясы жана практикасы: Монография. -Б., 2017. -15,5 б.т.

2. Башталгыч мектепте эне тилин окутуунун методикасы боюнча окуу куралы. - Б., 2017. -13,5 б.т.

3. Башталгыч класстарда сөз өстүрүүнүн изилдениши, тажрыйбасы: Alatoo Academic studies. -Б., 2020. -№2. -27-35 бб.

4. Башталгыч мектепте адабий окууга үйрөтүүнүн методикасынын изилдениши: Alatoo Academic studies. -Б., 2020. - №3. -158-166 бб.

5. Кыргыз адабияты окуу китептерине арналган эмгектердин тажрыйбасы: Вестник МУК, - Б., 2021, -№1. -120-125 бб.

6. Каратай Сартбаевдин кол жазма сулуулугуна арналган эмгектери жөнүндө: И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин ЖАРЧЫСЫ. Атайын чыгарылыш, - Б., 2021. -43-48 бб.

7. Руханий тарбия берүүдө балдар адабиятынын учурдагы абалы жана келечеги: Ош мамлекеттик университетинин жарчысы, -Б., 2021, -№2 -490-495 бб.

8. Исследование методики преподавания кыргызского языка в начальных классах: Интернаука, Москва, 2021. -№6 (48). -17-24 бб.

Үчүнчү расмий оппонент катары кыргыз адабиятынын теориясы боюнча адис филология илимдеринин доктору, профессор С.И.Искендерованы сунуш кылат (10.01.01 (кыргыз адабияты)). К.Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетинин Үзгүлтүксүз жана аралыктан билим берүү институтунун педагогикалык билим берүү жана инновациялык технологиялар кафедрасынын башчысы. Анын эмгектери:

1. Художественная концепция человека в прозе Н. Байтемирова: Монография. – Б.: 1997.

2. XX кылымга чейинки кыргыз адабияты жана фольклорунун карым-катышынын айрым маселелери: Монография. – Б.: 2005.

3. XX кылымдагы кыргыз адабияты жана фольклорунун айрым маселелери: Монография. – Б.: 2005.

4. Жеке чыгармачылык менен көркөм мурастын айкалышы: Монография. – Б.: 2010.

5. Фольклордук поэтика жана жазма адабият: Монография. – Б.: 2015.

6. Интерпретация образа эпического героя в кыргызской письменной поэзии. Наука, техника и образование. – Москва. – 2016. - №2 (20), – с.127-132.

7. Башталгыч мектеп окуучуларын көркөм текст үстүндө иштөөгө үйрөтүүдөгү негизги маселелер: БМУ жарчысы. – 2022. - №2 (48). – 51-54 бб.

8. Cengiz Aytmatovun Cemile eserini tekrar okuyunca. BozkIrIn uyanIsI Cengiz Aytmatov. I-II китеп. II китепте. – Ankara: – 2020. – 80-88 бб.

Абдухамидова Батмахан Абдуакимовнанын 13.00.02 – окутуу жана тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн «Адабий окуу» сабагында окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандыруунун илимий-методикалык негиздери» аттуу диссертациялык иши башталгыч мектептерде адабий окуу сабагында окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандыруунун илимий-методикалык негиздери боюнча актуалдуу темага арналган, өз алдынча иштелген, логикалык жактан толук бүткөн, илимий-теориялык жана практикалык-колдонмолук мааниге ээ болгон, мындай иштерге коюлган талаптарга жооп берген эмгек катары бааланат.

Диссертациялык кеңештин эксперти сунуш кылынган документтерди карап чыгып, И.Арабаев атындагы КМУнун, Ж.Баласагын атындагы КУУнун алдындагы Д 13.23.673 диссертациялык кеңешине 13.00.02 – окутуу жана тарбиялоонун теориясы жана методикасы (кыргыз адабияты) адистиги боюнча педагогика илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн Абдухамидова Батмахан Абдуакимовнанын «Адабий окуу» сабагында окуучулардын окурмандык ишмердүүлүгүн калыптандыруунун илимий-методикалык негиздери» деген темадагы диссертациялык ишин кабыл алууну сунуш кылат.

Эксперт

Чыманов Ж.А.,
п.и.д, профессор

Профессор Ж.А. Чымановдун кол тамгасын тастыктаймын.
Кадрлар бөлүмүнүн башчысы *И.С. Курамаева*

*Дата тастыктамасы
закмөгөсөз 6 дс @ 13.23.673
15.03.2014
Ф. иер. И. Мурбаева*

И. АРАБАЕВ атындагы Кыргыз мамлекеттик университети
Кыргызский Государственный университет им. И. Арабаева
КОЛ ТАМГАСЫН ТАСТЫКТАЙМЫН
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮ

